

Lagrådsremiss

Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 22 januari 2026

Erik Slottnér

Sanja Moraca Roos
(Finansdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

I lagrådsremissen föreslås att det i kommunallagen (2017:725) ska förtydligas att kommun- eller regionstyrelsens uppsiktsplikt även omfattar övriga nämnders kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som lämnats över till privata utförare. Förtydligandet föreslås även omfatta styrelsens uppsikt över sådana gemensamma nämnder som en kommun eller en region har med en annan kommun, respektive en annan region. Vidare föreslås att styrelsen varje år ska rapportera till fullmäktige om övriga nämnders kontroll och uppföljning av sådana överlämnade angelägenheter. Syftet med förslagen är förstärka styrnings- och uppföljningskedjan när kommunala angelägenheter lämnas över till privata utförare så att välfärdsbrott, oseriösa aktörer och korruption inom välfärden kan motverkas.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	3
2	Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725).....	4
3	Ärendet och dess beredning	5
4	Överlämnande av kommunala uppgifter till privata utförare	5
5	Stärkt kontroll och uppföljning av privata utförare.....	6
5.1	Styrelsens uppsiktsplikt över verksamhet som lämnats över till privata utförare	6
5.2	Rapporteringsplikt införs för styrelsen	9
6	Ikraftträdande.....	11
7	Konsekvenser.....	12
7.1	Konsekvenser för kommuner och regioner	12
7.1.1	Den kommunala självstyrelsen.....	12
7.1.2	Ekonomiska konsekvenser	12
7.2	Konsekvenser för privata utförare	13
7.3	Övriga konsekvenser	13
8	Författningskommentar.....	14
Bilaga 1	Sammanfattning av rapporten Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7).....	16
Bilaga 2	Rapportens lagförslag.....	18
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	19

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725).

2 Förslag till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunallagen (2017:725)

dels att 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 10 kap. 10 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 §¹

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska även ha uppsikt över sådan avtals-samverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. *I det ingår att ha uppsikt över nämndernas kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som lämnats över till en sådan privat utförare som avses i 10 kap. 7 §.* Styrelsen ska även ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller regionen är medlem i.

10 kap.

10 §

Kommun- eller regionstyrelsen ska varje år rapportera till fullmäktige om övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som lämnats över till en sådan privat utförare som avses i 7 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 4 juli 2024 att ge Statskontoret i uppdrag att föreslå åtgärder för att förbättra kommuners och regioners uppföljning och kontroll av privata utförare (Fi2024/01533). Statskontoret redovisade i april 2025 sitt uppdrag i rapporten Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7). En sammanfattning av rapporten finns i *bilaga 1*. Rapportens lagförslag finns i *bilaga 2*. Rapporten har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga i Finansdepartementet (Fi2025/00822).

I den här lagrådsremissen behandlas rapportens förslag till ändringar i kommunallagen (2017:725). Övriga delar av rapporten bereds vidare inom Regeringskansliet.

4 Överlämnande av kommunala uppgifter till privata utförare

Fullmäktige i kommuner och regioner får, om det inte i lag eller annan författning anges att angelägenheten ska bedrivas av en kommunal nämnd, besluta att lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en juridisk person eller enskild individ. Om skötseln av angelägenheten innefattar myndighetsutövning, får den lämnas över endast om det finns stöd för det i lag enligt 10 kap. 1 § kommunallagen (2017:725), förkortad KL. Med privat utförare avses en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötsel av en kommunal angelägenhet (10 kap. 7 § KL). Kommunerna och regionerna är dock huvudmän för sina verksamheter oavsett vem som är utförare. Det innebär att en kommun eller en region behåller det övergripande ansvaret för uppgiften (jfr prop. 2013/14:118 s. 37). En privat utförare kan vara t.ex. ett aktiebolag, ett handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening eller en fysisk person. Regleringen omfattar inte kommunala bolag (prop. 2016/17:171 s. 421).

När skötseln har lämnats över ska kommunen eller regionen kontrollera och följa upp verksamheten (10 kap. 8 § KL). Fullmäktige ska för varje mandatperiod anta ett program med mål och riktlinjer som gäller för samtliga utförare av sådana angelägenheter och i programmet ska anses hur fullmäktiges mål och riktlinjer ska följas upp och hur allmänhetens insyn ska tillgodoses (5 kap. 3 § KL). Det är dock möjligt att fastställa ett befintligt program om fullmäktige inte finner skäl att ändra det (prop. 2013/14:118 s. 95).

Styrelsen ansvarar för att leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ska ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet (6 kap. 1 § KL).

Alla nämnder ska, var och en inom sitt område, se till att verksamheten bedrivs på ett tillfredställande sätt och enligt fullmäktiges mål och riktlinjer samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för

verksamheten. Sedan den 1 juli 2025 ska nämnderna även se till att den interna kontrollen är tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten. Detsamma gäller när skötseln av en kommunal angelägenhet har lämnats över till någon annan (6 kap. 6 § KL).

Kommunallagen anger vidare att kommuner och regioner, i all sin verksamhet, ska ha en god ekonomisk hushållning (11 kap. 1 § KL). Den samlade interna kontrollen ska bidra till att säkra en effektiv förvaltning och undvika att det begås allvarliga fel.

Kommunallagen är en så kallad ramlag. Det innebär bl.a. att bestämmelserna om kontroll och uppföljning av privata utförare endast anger att kommuner och regioner är skyldiga att kontrollera och följa upp sådan verksamhet. Lagen anger inte hur kontrollen och uppföljningen ska utföras. Kommuner och regioner beslutar själva om riktlinjer för arbetet, men ofta är kontrollen och uppföljningen integrerad i kommunernas och regionernas processer för intern kontroll. Kommuner och regioner har också frihet att, inom ramen för annan lagstiftning, själva bedöma vad som är god kvalitet och hur de på bästa sätt kan mäta kvaliteten utifrån egna förutsättningar.

5 Stärkt kontroll och uppföljning av privata utförare

5.1 Styrelsens uppsiktsplikt över verksamhet som lämnats över till privata utförare

Regeringens förslag

Det ska förtydligas att styrelsens uppsiktsplikt över övriga nämnder och eventuella gemensamma nämnder även omfattar nämndernas ansvar för kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som lämnats över till privata utförare.

Rapportens förslag

Förslaget stämmer i sak överens med regeringens.

Remissinstanserna

Majoriteten av remissinstanserna är positiva till, tillstyrker eller har inga invändningar mot förslaget. Det gäller bl.a. *Botkyrka kommun*, *Ekobrottsmyndigheten*, *Ekonomistyrningsverket*, *Emmaboda kommun*, *Förvaltningsrätten i Malmö*, *Konkurrensverket*, *Luleå kommun*, *Malmö kommun*, *Region Uppsala*, *Region Västmanland*, *Sala kommun*, *Trelleborgs kommun*, *Umeå universitet*, *Upphandlingsmyndigheten*, *Utbetalningsmyndigheten*, *Vimmerby kommun*, *Vännäs kommun*, *Örebro kommun* och *Örnsköldsviks kommun*. Ett flertal av dessa remissinstanser, som t.ex. *Ekobrottsmyndigheten*, anser att det finns ett behov av förstärkt

kontroll och uppföljning av privata utförare som utför kommunala uppgifter. *Söderköpings kommun* tillstyrker förslaget men anser att det endast är lämpligt om staten underlättar uppföljningsarbetet, t.ex. genom att tillhandahålla praktiskt stöd, vägledningar och förbättrad tillgång till relevant information. *Region Stockholm* ser vissa fördelar med förslaget, som t.ex. ökad politisk insyn och prioritering, men anser att förslaget i övrigt inte ger de konkreta verktyg som behövs för att förbättra kontroll och uppföljning.

Eskilstuna kommun, Göteborgs kommun, Nacka kommun, Region Skåne, Stockholms kommun och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) avstyrker förslaget. Ett flertal av dessa remissinstanser anser att förslaget innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen och ökade kostnader i kommuner och regioner. Även *Region Örebro* och *Juridiska institutionen vid Göteborgs universitet* framför liknande synpunkter. Nacka kommun och Göteborgs kommun anför att uppsiktsplikten redan gäller och att en mer detaljerad reglering riskerar att urholka kommunallagens karaktär av ramlag och öppna upp för fler särregleringar. Även SKR lämnar liknande synpunkter och lyfter behov av andra åtgärder. *Kungsbacka kommun* anser att begreppet privata utförare inte är tillräckligt tydligt definierat i relation till kommunens övriga leverantörer. *Region Skåne* anför att förutsättningarna för styrelsen att prioritera området högre inte förbättras av ett särskilt omnämnande i lagen.

Skälen för regeringens förslag

Skillnader i kommunsektorns arbete med uppföljning och kontroll

Privata utförare är viktiga och innebär större valfrihet för medborgarna. Möjligheten att lämna över skötseln av en kommunal angelägenhet till en privat utförare medför samtidigt en risk för att oseriösa och kriminella aktörer etablerar sig i välfärden, om kontrollen brister. Bland de kommuner och regioner som ingått i Statskontorets undersökning som redovisas i rapporten, framgår att andelen verksamhet som kommunerna och regionerna köper av privata utförare varierar mellan 2,2 och 34,8 procent för kommunerna och mellan 3,7 och 26,8 procent för regionerna. Av undersökningen och tidigare studier på området framgår vidare att det finns skillnader i hur systematiskt kommuner och regioner arbetar med kontroll och uppföljning av privata utförare. Vissa kommuner och regioner har utvecklat system för att fånga upp signaler om missförhållanden och oegentligheter, medan andra i första hand genomför kontroller till följd av klagomål. Organisationens storlek och hur stor andel av verksamheten som bedrivs i privat regi har betydelse för kommunernas och regionernas ambitionsnivå för kontrollen och uppföljningen av privata utförare. De kommuner och regioner som har kommit längst i arbetet med kontrollen och uppföljningen arbetar systematiskt med fastlagda rutiner och processer, och kan därmed löpande fånga upp och hantera signaler om oegentligheter. Det är framför allt små kommuner med liten andel privata utförare som saknar etablerade rutiner och processer (Statskontoret 2025:7 s. 38–41).

Styrelsens uppsiktsplikt bör förtydligas

Det är centralt att kommuner och regioner arbetar systematiskt med frågan om kontroll och uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare. En väl genomförd kontroll och uppföljning är viktig för att upptäcka oegentligheter, men vetskapen om att det finns en systematisk uppföljning kan också leda till att färre oseriösa och kriminella aktörer söker sig till de offentliga verksamheterna. Arbetet är avgörande för att säkerställa verksamhetens kvalitet, en god ekonomisk hushållning och tillräcklig demokratisk kontroll. Det är också viktigt för att säkerställa att offentliga medel används på ett effektivt och ansvarsfullt sätt så att allmänhetens förtroende för offentlig verksamhet och myndigheter upprätthålls.

Av Statskontorets rapport framgår att det i många kommuner och regioner finns ett utrymme för förbättring av arbetet med kontroll och uppföljning. Styrelsens roll inom den kommunala organisationen innebär att den ska leda och samordna förvaltningen samt ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Det är lämpligt att det förtydligas att styrelsen, när den fullgör sin uppsiktsplikt, på ett övergripande och samlat sätt bör övervaka nämndernas arbete med kontroll och uppföljning av privata utförare. Även om flera remissinstanser, bl.a. SKR, anser att styrelsen redan enligt nuvarande regler ska ha uppsikt över att verksamhet som lämnats över till privata utförare kontrolleras och följs upp finns det skäl att detta tydligt anges i kommunallagen. Eftersom styrelsens uppsikt över denna del är en viktig förutsättning för en systematisk kontroll och uppföljning av kommunal verksamhet som lämnats över till privata utförare är det angeläget att det inte lämnas något tolkningsutrymme till enskilda kommuner och regioner om vad uppsikten omfattar. Regeringen anser därför, till skillnad mot vad bl.a. SKR, Nacka kommun, Göteborgs kommun, Region Skåne, Stockholms kommun och Region Örebro län anför, att det tydligt bör anges i kommunallagen att styrelsens uppsiktsplikt även omfattar övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som lämnats över från förvaltningarna till privata utförare. Regeringen bedömer att detta kan öka reglernas genomslagskraft och i sin tur bidra till att motverka välfärdsbrott, oseriösa aktörer och korruption i välfärden. Det kan också leda till bättre förutsättningar för en effektiv kommunal verksamhet. För att det ska vara tydligt vad som avses med privata utförare bör den föreslagna lagtexten kompletteras med en hänvisning till 10 kap. 7 § KL där begreppet definieras. Av den bestämmelsen följer att en privat utförare är en juridisk person eller en enskild individ till vilken en kommun eller region genom avtal lämnat över vården av en kommunal angelägenhet, t.ex. privat utförare av hemtjänst. Genom en hänvisning till den aktuella bestämmelsen bör den otydlighet som *Kungsbacka kommun* lyfter avhjälpas.

Förslaget innebär vidare, i likhet med vad bl.a. Kungsbacka kommun, Region Örebro län och SKR anför, i viss utsträckning en ökad detaljstyrning av kommuner och regioner och på så sätt en inskränkning i den kommunala självstyrelsen. Det kan också, som t.ex. *Stockholms kommun* påpekar, leda till en viss ökad administration i kommunerna och regionerna. Med hänsyn till att styrelsen redan i dag har en uppsiktsplikt

över övriga nämnder och eventuella gemensamma nämnder handlar förslaget dock i första hand om ett förtydligande av vad uppsikten omfattar. Den marginellt ökade detaljregleringen och administrationen vägs upp av de större möjligheter att upptäcka och avskräcka oseriösa aktörer som ett tydliggörande av reglerna bedöms kunna medföra. Genom ökad transparens och enhetliga rutiner blir det lättare att identifiera avvikelser och vidta åtgärder i tid. Samverkan mellan nämnder och kommunfullmäktige stärker informationsflödet och gör kontrollen mer effektiv, vilket minskar risken för välfärdsbrott och ökar förtroendet för systemet. Förslaget kan på sikt stärka kommunernas och regionernas ekonomi och robusthet att stå emot oseriösa aktörer.

Det ingår inte i detta lagstiftningsärende att ta ställning till andra åtgärder, t.ex. tillhandahålla praktiskt stöd, vägledningar och förbättrad tillgång till relevant information, som t.ex. *Söderköpings kommun* efterfrågar.

5.2 Rapporteringsplikt införs för styrelsen

Regeringens förslag

Styrelsen ska varje år rapportera till fullmäktige om övriga nämnders kontroll och uppföljning av verksamhet som lämnats över till privata utförare.

Statskontorets förslag

Förslaget stämmer i sak överens med regeringens.

Remissinstanserna

Ett stort antal av de remissinstanser som har uttalat sig över förslaget är positiva eller har inga synpunkter. Det gäller bl.a. *Ekonomistyrningsverket*, *Emmaboda kommun*, *Malmö kommun*, *Region Uppsala*, *Sala kommun*, *Utbetalningsmyndigheten* och *Örebro kommun*. *Botkyrka kommun* anser att förslaget stärker möjligheten till en samlad och effektiv styrning. *Förvaltningshögskolan vid Göteborgs universitet* anser att förslaget förefaller rimligt för att förstärka kommunstyrelsens roll och ansvar. *Socialstyrelsen* anser att rapporteringen ska ske minst årligen mot bakgrund av att kommuner och regioner med ett stort antal privata utförare kan behöva ha ett mer omfattande kontroll- och uppföljningsarbete. *Luleå kommun*, som tillstyrker förslaget, anser att det ska vägas mot alltför mycket detaljer i kommunallagen om hur uppsikten ska redovisas. *Lycksele kommun* anför att det är viktigt att rapporteringsskyldigheten inte undantar privata utförare som anlitas av kommunstyrelsen.

Göteborgs kommun, *Nacka kommun*, *Stockholms kommun* och *SKR* avstyrker förslaget och anför bl.a. att förslaget innebär en inskränkning i den kommunala självstyrelsen och leder till merarbete för nämnder och styrelsen men inte till förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare. Även *Katrineholms kommun*, *Region Skåne*, *Region Örebro* och *Söderköpings kommun* framför liknande synpunkter. *Kungsbacka kommun*

pekar på att uppsiktsplikten inte ska detaljstyras utan att varje kommun eller region själv ska definiera former och innehåll med utgångspunkt i risk och väsentlighet. *Tomelilla kommun* lämnar liknande synpunkter. Göteborgs kommun anför att ytterligare reglering riskerar att skapa överdriven formell styrning och administration, vilket kan skymma de praktiska hinder som i dag försvårar upptäckt och rapportering av välfärdsbrott. *Eskilstuna kommun* anser att nuvarande lagstiftning är tillräcklig. *Region Stockholm* ser vissa fördelar med förslaget, men bedömer att det inte ger de konkreta verktyg som behövs för att förbättra kontroll och uppföljning i syfte att motverka väldfärdsbrott.

SKR anför att förslaget inte stämmer överens med systematiken rörande annan uppsikt som styrelsen har. Det är kommunrevisorerna som granskar att verksamheten bedrivs så att den lever upp till fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer, att gällande lagstiftning följs samt att den interna kontrollen är tillräcklig och som sen rapporterar till fullmäktige om sin granskning.

Skälen för regeringens förslag

Styrelsen ska ge fullmäktige en helhetsbild genom årlig rapportering

Som framgår av det föregående avsnittet föreslår regeringen att det ska förtydligas att styrelsens uppsiktsplikt omfattar nämndernas kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som lämnats över till privata utförare. Det är fullmäktige som är kommunens eller regionens högsta beslutade organ och beslutar om övergripande mål, organisation och större frågor som påverkar invånarna. Det är också fullmäktige som tar ställning till om skötseln av en kommunal angelägenhet ska lämnas över till en privat utförare. Det är därför viktigt att fullmäktige får information om nämndernas kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som lämnats över till privata utförare så att fullmäktige kan följa utvecklingen och bl.a. fatta strategiska beslut på området. Som ett ytterligare steg i att förstärka styrnings- och uppföljningskedjan av verksamhet som lämnats över till privata utförare bör styrelsen ges i uppgift att rapportera till fullmäktige om vad som framkommit i samband med styrelsens arbete med uppsikten över sådan verksamhet. Till skillnad från vad t.ex. *Region Stockholm* anför, anser regeringen att en rapportering till fullmäktige kan vara viktig och bidra med värdefull information till fullmäktige som kan användas vid beslut om den strategiska inriktningen för kommunal verksamhet som lämnats över till privata utförare. Även om de kommunala revisorerna bl.a. har i uppgift att granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden i den omfattning som följer av god revisionssed, som *SKR* påpekar, har styrelsen genom sin funktion inom den kommunala organisationen goda förutsättningar att förmedla ett helhetsperspektiv av hur uppföljning och kontroll av privata utförare har skötts av övriga nämnder och kan stärka styrnings- och uppföljningsarbetet inom detta område ytterligare. Det saknas beredningsunderlag för att hantera den fråga som *Lycksele kommun* lyfter om styrelsens rapporteringskrav om styrelsens egna kontroller och uppföljning av privata utförare.

Redogörelsen till fullmäktige bör vara obligatorisk för att säkerställa att fullmäktige får information om hur överlämnandet av kommunala angelägenheter till privata utförare kontrolleras och följs upp av övriga

nämnder. Rapporteringen bör ske regelbundet och årligen. På så sätt kan de uppgifter som rapporteras till fullmäktige om kontroll och uppföljning av verksamheter som bedrivs i privat regi hållas aktuella och relevanta. Den föreslagna regleringen hindrar inte att kommuner och regioner beslutar om att styrelsens rapportering till fullmäktige ska ske mer frekvent än en gång per år. Regeringen instämmer i *Botkyrka kommuns* bedömning att förslaget kan bidra till en effektiv styrning och anser, till skillnad från *Eskilstuna kommun*, *Nacka kommun* och *SKR*, att det finns behov av sådan reglering eftersom det kan ge fullmäktige bättre överblick av hur privata utförare sköter sina uppdrag och hur de kontrolleras och följs upp. Regeringen anser att det är en viktig del i arbetet för att motverka välfärdsbrott, oseriösa aktörer och korruption inom välfärden.

Kommunerna och regionerna bör själva bestämma formerna för rapporteringen

Det bör vara upp till varje kommun och region att bestämma hur styrelsens rapportering till fullmäktige ska gå till och när den ska göras. Den kan då anpassas efter de förutsättningar och befintliga processer som redan finns i den enskilda kommunen eller regionen. Rapporteringsskyldigheten kan exempelvis genomföras genom att styrelsen väcker ett separat ärende i fullmäktige, i årsredovisningen eller i samband med styrelsens förslag till budget. Förslaget innebär, som *Region Skåne*, *Juridiska institutionen vid Göteborgs universitet* och *Kungsbacka kommun* påpekat en ökad detaljstyrning och administration jämfört med nuvarande reglering. Eftersom det inte föreslås några formkrav för hur rapporteringen ska utformas kommer kommuner och regioner även fortsättningsvis ha stor frihet att själva utforma uppsikten och avgöra hur styrelsens rapportering till fullmäktige ska genomföras. Den ökade detaljstyrningen och administrationen som följer av förslaget bedöms mot den bakgrunden vara marginell. Regeringen instämmer i *Katrineholms kommuns* bedömning att rapporteringen ska vara meningsfull, effektiv och helst inte göras isolerat. Som *Tomelilla kommun* påpekat är det viktigt att begränsa kommunernas administrativa arbete. Utgångspunkten är att rapporteringen inte ska medföra onödig administration eller kostnader.

6 Ikraftträdande

Regeringens förslag

De föreslagna ändringarna i kommunallagen ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Statskontorets förslag

Statskontorets förslag stämmer inte överens med regeringens. Statskontoret föreslår att ändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Remissinstanserna

Ingen remissinstans har yttrat sig i denna del.

Skälen för regeringens förslag

Regeringen bedömer att ändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. Det är samtidigt viktigt att kommuner och regioner ges planeringsförutsättningar för att se över sina rutiner och styrande dokument innan de nya reglerna börjar gälla. Med hänsyn till det anser regeringen att lagändringarna bör träda i kraft den 1 juli 2026.

7 Konsekvenser

7.1 Konsekvenser för kommuner och regioner

7.1.1 Den kommunala självstyrelsen

Förslagen om förtydligandet av styrelsens uppsiktsplikt och kravet på årlig rapportering till fullmäktige innebär en skärpning av uppföljningsprocessen av verksamhet som kommuner och regioner överlåtit till privata utförare och innebär, som ett flertal remissinstanser som bl.a. *Nacka kommun*, *SKR* och *Stockholms kommun* anför, en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. En inskränkning av självstyrelsen bör inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till de ändamål som har föranlett den. Redan i dag innehåller kommunallagen ett krav på att styrelsen ska utöva uppsikt över nämnderna. Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att styrelsen kommer att behöva vara mer aktiv eftersom utvärderingen och rapporteringen föreslås bli ett obligatoriskt inlag varje år. Förutsättningarna att hålla samman styrnings- och uppföljningskedjan kommer på det sättet att förstärkas och fullmäktige kommer att få ett underlag som kan ligga till grund för utvärdering och antagande av kommande program med mål och riktlinjer. Även om förslagen innebär att styrelsens ansvar förtydligas och styrelsen får en ny uppgift i form av en årlig rapporteringsplikt kommer kommuner och regioner även fortsättningsvis att ha en stor frihet att själva bestämma hur uppsikten ska utformas och hur rapporteringen ska gå till. Inskränkningen i den kommunala självstyrelsen bedöms vara begränsad, samtidigt som förslagen utgör ett viktigt steg i att förbättra kontrollen av privata utförare så att bl.a. välfärdsbrott kan motverkas. Någon alternativ mindre ingripande åtgärd bedöms inte kunna leda till samma resultat.

7.1.2 Ekonomiska konsekvenser

Ett flertal remissinstanser, bl.a. *Region Skåne* och *Region Örebro län* anför att förslaget innebär ökad administration och ökade kostnader i kommuner och regioner.

Kravet på att styrelsen ska rapportera om sitt arbete med uppsikten till fullmäktige innebär en ny uppgift för kommuner och regioner. Styrelsen

kommer att behöva inhämta information från nämnderna och sedan återrapportera hur arbetet har skötts till fullmäktige. Förslaget bedöms medföra en ökad arbetsbörda om ca 15 timmar per kommun, och cirka 50 timmar per region. Enligt den kommunala finansieringsprincipen ska kommuner och regioner inte åläggas nya uppgifter utan att de samtidigt får möjlighet att finansiera dessa på annat sätt än genom att höja skatten. Regeringen bedömer att förslaget kommer att medföra ökade kostnader med uppskattningsvis 3 miljoner kronor per år, varav 2,5 miljoner kronor avser kommunerna och 0,5 miljon kronor avser regionerna. Regeringen har därför i budgetpropositionen för 2026 föreslagit att de generella statsbidragen till kommunerna och regionerna ska ökas med detta belopp (prop. 2025/26:1 utg.omr. 25 avsnitt 2.7.4). Riksdagen har den 17 december 2025 beslutat i enlighet med regeringens förslag (bet. 2025/26:FiU3, rskr. 2025/26:134).

7.2 Konsekvenser för privata utförare

Privata utförares kostnader för administration kan öka något om kommuner och regioner genomför fler kontroller. Förslagen innebär dock inga nya uppgifter för de privata utförarna i förhållande till vad som redan gäller enligt kommunallagen. Dessutom kan seriösa aktörer gynnas om oseriösa utförare stängs ute från marknaden och förutsättningarna att konkurrera på lika villkor förbättras.

7.3 Övriga konsekvenser

Förslagen i denna lagrådsremiss innebär att styrning och uppföljning av kommunal verksamhet som lämnats över till privata utförare blir mer systematisk och integrerad i kommunens ordinarie processer. Det kan ge positiva effekter för det brottsförebyggande arbetet i kommunerna och regionerna. Genom att styrelsens ansvar för att följa upp nämnders kontroll av privata utförare anges tydligare och det införs en skyldighet för styrelsen att rapportera årligen till fullmäktige om övriga nämnders kontroll och uppföljning av privata utförare, kan medvetenheten om risker och oseriösa aktörer höjas. Detta gör att frågorna lyfts oftare, blir en naturlig del av det löpande arbetet och skapar bättre förutsättningar för tidiga insatser mot bl.a. välfärdsbrott och korruption.

Om förslagen genomförs kan kvaliteten i verksamheter som kommuner och regioner ansvarar för komma att höjas, vilket ger bättre tjänster och stärker värdet för alla som använder dem.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i kommunallagen (2017:725)

6 kap.

1 § Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. *I det ingår att ha uppsikt över nämndernas kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som lämnats över till en sådan privat utförare som avses i 10 kap. 7 §.* Styrelsen ska även ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller regionen är medlem i.

Paragrafen reglerar styrelsens övergripande uppgifter och uppsiktsplikt. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

Ändringen i *första stycket* innebär ett tydliggörande av att styrelsens uppsiktsplikt även omfattar övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders uppföljning och kontroll av kommunala angelägenheter som bedrivs av sådan privat utförare som anges i 10 kap. 7 §. Med privat utförare avses enligt den paragrafen en juridisk person eller en enskild individ som har hand om skötseln av en kommunal angelägenhet. Med privat utförare avses inte hel- eller delägda kommunala bolag och inte heller kommunala stiftelser eller föreningar (prop. 2013/14:118 s. 41 och 42). Nämndernas ansvar för att kontrollera och följa upp kommunala angelägenheter som genom avtal har lämnats över till en privat utförare framgår av 6 kap. 6 §.

10 kap.

10 § *Kommun- eller regionstyrelsen ska varje år rapportera till fullmäktige om övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som lämnats över till en sådan privat utförare som avses i 7 §.*

Paragrafen, som är ny, reglerar rapporteringsskyldigheten för kommun- eller regionstyrelsen när det gäller övriga nämnders kontroll och uppföljning av verksamhet som genom avtal lämnats över till privata utförare. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Bestämmelsen innebär ett krav på att kommun- eller regionstyrelsen årligen ska rapportera till fullmäktige om de övriga nämndernas kontroll och uppföljning av kommunala angelägenheter som genom avtal har lämnats över till privata utförare. Kravet omfattar all kommunal verksamhet som lämnats över till privata utförare. Rapporteringsskyldigheten innebär att styrelsen årligen ska sammanställa hur övriga nämnder arbetar med kontroll och uppföljning av sådan verksamhet och

rapportera detta till fullmäktige. Paragrafen reglerar inte närmare hur rapporteringen ska utformas. Den bör dock vara tillräckligt omfattande för att fullmäktige ska få en överblick över verksamheter som lämnats över till privata utförare. Det är upp till de enskilda kommunerna och regionerna att avgöra hur rapporteringsskyldigheten ska fullgöras. Rapporteringsskyldigheten kan exempelvis fullgöras genom att styrelsen initierar ett separat ärende i fullmäktige, redovisar informationen i årsredovisningen eller inkluderar den i budgetförslaget.

Styrelsens uppsiktsplikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som överlåtits till privata utförare regleras i 6 kap. 1 §, se kommentaren till den bestämmelsen.

Sammanfattning av rapporten Förbättrad kontroll och uppföljning av privata utförare i kommuner och regioner (Statskontoret 2025:7)

Statskontoret har på uppdrag av regeringen analyserat hur kommuner och regioner tillämpar kommunallagens (2017:725) bestämmelser om kontroll och uppföljning av privata utförare och hur ansvaret är fördelat mellan fullmäktige, styrelse och nämnder. Statskontoret har analyserat om kommunallagen behöver ändras och om det behövs andra åtgärder för att förstärka kommunsektorns kontroll och uppföljning i syfte att motverka välfärdsbrottslighet, oseriösa aktörer och korruption.

Kommuner och regioner bör överväga om kontrollen av privata utförare behöver stärkas

Kommuners och regioners arbete med kontroll och uppföljning av privata utförare är avgörande för att förhindra välfärdsbrott och även för att hindra oseriösa aktörer att etablera sig. Med det är också avgörande för att kommuner och regioner ska kunna ha en effektiv verksamhet i ett större perspektiv. Statskontoret bedömer att kommuner och regioner bör överväga om deras kontroll av privata utförare behöver prioriteras högre än idag.

Statskontorets analys visar att både det politiska ledarskapet och förvaltningens chefskap är avgörande för att kommunerna och regionerna ska prioritera kontroll och uppföljning med inriktning på välfärdsbrott tillräckligt högt. Det är också väsentligt att kommuner och regioner har tillgång till effektiva metoder, exempelvis automatiska kontroller samt att de kan arbeta aktivt och strategiskt med riskanalyser och utbildningar för att förhindra välfärdsbrott, oegentligheter och korruption. Statskontoret bedömer även att kompetensen för upphandling och avtalsuppföljning kan behöva stärkas lokalt.

Kommun- och regionstyrelsens ansvar och rapportering bör förtydligas i kommunallagen

Kommunallagen ger kommuner och regioner verktyg för att kontrollera och följa upp privata aktörer. De ska enligt lagen bland annat ta fram ett program med mål och riktlinjer som omfattar verksamhet i privat regi. Kommunerna och regionerna kan använda dessa program strategiskt för att ange riktningen och utforma en styrning och uppföljning som tydligt fokuserar på insatser för att motverka välfärdsbrott. Statskontoret föreslår att regeringen tar initiativ till att förstärka styr- och uppföljningskedjan så att det i kommunallagen dels tydliggörs att kommun- eller regionstyrelsens uppsikt omfattar kommunens eller regionens uppföljning av privata utförare, dels att styrelsen varje år ska rapportera om sitt arbete och resultatet av uppföljningen till fullmäktige. Statskontoret bedömer att dessa förslag ger kommuner och regioner bättre förutsättningar att utföra

en sammanhållen kontroll och uppföljning av privata utförare i vilket styrelsen kan anta ett tydligt helhetsperspektiv på verksamheten. Bilaga 1

Regeringen bör överväga att utreda behovet av mer statlig granskning och hur fler välfärdsbrott kan bli anmälda

Statskontoret föreslår att regeringen genomför ytterligare några åtgärder för att förbättra kommuners och regioners förutsättningar för en effektiv kontroll och uppföljning av privata utförare med inriktning på välfärdsbrott. Statskontoret föreslår också att regeringen utreder vad som hindrar kommuner och regioner att polisanmäla välfärdsbrott.

I rapporten lyfter Statskontoret även fram behovet av att säkerställa att kommunsektorn får bättre tillgång till information för en effektiv kontroll och uppföljning.

Rapportens lagförslag

Förslag till ändring i kommunallagen (2017:725)

Härigenom föreskrivs i fråga om kommunallagen (2017:725)

dels att 6 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 10 kap. 10 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

1 § Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen sak även ha uppsikt över sådan avtals-samverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller regionen är medlem i.

Föreslagen lydelse

6 kap.

1 § Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens eller regionens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet, *inbegripet deras kontroll och uppföljning av skötseln av kommunala angelägenheter som genom avtal lämnats över till privata utförare*. Styrelsen sak även ha uppsikt över sådan avtalssamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § eller enligt annan lag eller författning.

Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i sådana juridiska personer som avses i 10 kap. 2–6 §§ och sådana kommunalförbund som kommunen eller regionen är medlem i.

10 kap.

10 § Styrelsen ska årligen till fullmäktige rapportera om sin uppsikt enligt 6 kap. 1 § över övriga nämnders kontroll och uppföljning av verksamhet som genom avtal lämnats över till privata utförare.

Efter remiss har yttrande kommit in från Akademikerförbundet SSR, Bolagsverket, Botkyrka kommun, Brottsförebyggande rådet, Ekobrottsmyndigheten, Ekonomistyrningsverket, Emmaboda kommun, Eskilstuna kommun, Famna – Riksorganisationen för idéburen välfärd, Fremia, Förvaltningsrätten i Malmö, Förvaltningsrätten i Stockholm, Göteborgs kommun, Göteborgs universitet, Götene kommun, Inspektionen för vård och omsorg, Kammarrätten i Göteborg, Katrineholms kommun, Kommunal, Konkurrensverket, Kungsbacka kommun, Luleå kommun, Lycksele kommun, Malmö kommun, Nacka kommun, Polismyndigheten, Regelrådet, Region Kalmar län, Region Norrbotten, Region Skåne, Region Stockholm, Region Uppsala, Region Västerbotten, Region Västmanland, Region Örebro län, Sala kommun, Skatteverket, SmåKom, Socialstyrelsen, Stockholms kommun, Sunne kommun, Svenskt Näringsliv, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), Söderköpings kommun, Tomelilla kommun, Transparency International Sverige, Trelleborgs kommun, Umeå universitet, Upphandlingsmyndigheten, Upplands Bro kommun, Uppsala kommun, Utbetalningsmyndigheten, Vimmerby kommun, Vision, Vårdförbundet, Vännäs kommun, Åklagarmyndigheten, Ånge kommun, Örebro kommun och Örnköldsviks kommun.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Almega Utbildning, Aneby kommun, Arvidsjaurs kommun, Arvika kommun, Bollnäs kommun, Dorotea kommun, Essunga kommun, Falköpings kommun, Filipstads kommun, Företagarna, Gotlands kommun, Haparanda kommun, Järfälla kommun, Kalix kommun, Kiruna kommun, Ludvika kommun, Motala kommun, Mönsterås kommun, Ockelbo kommun, Piteå kommun, Ragunda kommun, Statens skolinspektion, Sundsvalls kommun, Sveriges läkarförbund, Sätters kommun, Tidaholms kommun, Tingsryds kommun, Uddevalla kommun, Vårdföretagarna, Huddinge kommun, Köping kommun och Riksdagens ombudsmän (JO).

Yttrande har också kommit in från Linköpings kommun.